

มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์:
ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐสิงคโปร์

Legal Measures to regulate Fake News on Social Media:

Laws of Thailand and Singapore compared

สรารุฐ ปิตียาศักดิ์¹

Saravuth Pitiyasak

วารภรณ์ วนาพิทักษ์²

Varaporn Vanaphituk

บทคัดย่อ

ปัจจุบัน ข้อมูลที่ถูกส่งผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีทั้งข้อมูลจริงที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและข้อมูลเท็จหรือข้อมูลบิดเบือน ที่เรียกว่า “ข่าวลวง” ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อความคิดเห็นของคนในสังคมทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมถึงอาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ จากการศึกษาพบว่ากฎหมายฉบับหลักในการกำกับดูแลข่าวลวงของราชอาณาจักรไทย คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์หลักในการกำกับดูแลข่าวลวงเป็นการเฉพาะ บทบัญญัติของกฎหมายจึงอาจมีความไม่ชัดเจน ทั้งไม่ครอบคลุมฐานความผิดบางฐานและมาตรการบางประการในการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่สาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ตราบัญญัติป้องกันความเท็จและการบิดเบือนออนไลน์ ค.ศ. 2019 เป็นกฎหมายเฉพาะและมีบทบัญญัติครอบคลุมฐานความผิดและมาตรการสำคัญในการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ความผิดฐานสร้างหรือพัฒนาออปเพื่อสื่อสารหรือสนับสนุนการสื่อสารข้อมูลเท็จ ความผิดฐานให้บริการในการสื่อสารข้อมูลเท็จ และมาตรการในการแจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จ ดังนั้น เพื่อให้การกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์มีประสิทธิภาพ ราชอาณาจักรไทยจึงควรพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย ข่าวลวง สื่อสังคมออนไลน์

¹ ผู้นิพนธ์ประสานงาน สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อีเมล: spitiyas@hotmail.com

Corresponding Author, School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University E-Mail: varaporn.van@stou.ac.th

² สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University

วันที่รับบทความ (Receive date): 1 July 2021 วันที่แก้ไขแล้วเสร็จ (Revised date): 28 June 2022

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted date): 20 June 2022

บทความนี้มีเนื้อหาบางส่วนมาจากงานวิจัยเรื่อง กระบวนทัศน์ในการพัฒนามาตรการกำกับดูแลข่าวลวงบนอินเทอร์เน็ต (A Paradigm for Developing Measures to tackle Fake News on the Internet) ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุนส่งเสริม ววน.)

Abstract

Nowadays, information transmitted through social media includes facts beneficial to the public and false information or disinformation known as “fake news.” The latter impacts people's opinions in terms of the political economy and society and may be detrimental to national security. The study found that the primary law governing fake news in Thailand is the Computer Crimes Act B.E. 2550, including (No. 2) B.E. 2560. However, the law is not specifically intended to regulate fake news. The law may therefore be unclear and not cover certain convictions and measures to regulate fake news on social media effectively. Meanwhile, Singapore enacted the Protection from Online Falsehoods and Manipulation Act 2019 as a specific law containing provisions covering major offenses and measures related to the control of fake news on social media, such as the offense of making or altering bots for communication of false information, the offense of providing services for communication of false information, and measures for notifying corrections of false information. Therefore, to effectively control fake news on social media, Thailand should consider amending the Computer Crime Act B.E. 2550 and (No. 2) B.E. 2560.

Keywords: legal measures, fake news, social media

บทนำ

ปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารและเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลแก่ประชาชน ทำให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนได้อย่างรวดเร็วผ่านผู้ให้บริการสื่อสมัยใหม่ที่เรียกว่า “ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ (social media)” เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) กูเกิล (Google) และทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ถูกส่งผ่านสื่อสังคมออนไลน์นี้มีทั้งข้อมูลจริงที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและข้อมูลที่เป็นข้อมูลเท็จ (false) หรือข้อมูลบิดเบือน (distort) ที่เรียกว่า “ข่าวลวง (Fake news)” ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อความคิดเห็นของคนในสังคมทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมถึงอาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ

รัฐบาลไทยตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญของข่าวลวง จึงมีความพยายามในการปรับปรุงมาตรการต่าง ๆ ในการกำกับดูแลข่าวลวงบนอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยในปี พ.ศ. 2562 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้มีจัดตั้งศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม (Anti-Fake News Center) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบและเตือนภัยเกี่ยวกับข่าวลวง

ในส่วนของมาตรการทางกฎหมาย กฎหมายฉบับหลักที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลข่าวลวงในปัจจุบัน

ของราชอาณาจักรไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 (ต่อไปในบทความนี้เรียกว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550) โดยมาตรา 14 (2) ของพระราชบัญญัตินี้ กำหนดความผิดฐานนำเข้าสู่อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน และมาตรา 14 (5) กำหนดความผิดฐานเผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามมาตรา 14 (2) นอกจากนี้ มาตรา 15 ของพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดความรับผิดของผู้ให้บริการ (ซึ่งรวมถึงผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์) ที่ให้ความร่วมมือ ยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา 14 (2) ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน ให้ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 14 (2)

อนึ่ง ในส่วนของการระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข่าวลวง มาตรา 20 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กำหนดว่า ในกรณีที่มีการทำให้แพร่หลายซึ่ง

ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เช่น ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นข่าวลวงตามมาตรา 14 (2) ของพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีอาจยื่นคำร้องพร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ได้

ในส่วนของสาธารณรัฐสิงคโปร์ก็ตระหนักถึงความสำคัญและความรุนแรงของปัญหาของข่าวลวงเช่นกัน จึงได้ตราบัญญัติป้องกันความเท็จและการบิดเบือนออนไลน์ ค.ศ. 2019 (The Protection from Online Falsehoods and Manipulation Act 2019 หรือ POFMA) ขึ้นโดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2562 โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะ (sui generis) ที่ตราออกมาโดยมีวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลข่าวลวงบนอินเทอร์เน็ตเป็นการเฉพาะ จึงมีบทบัญญัติที่ครอบคลุมฐานความผิดและมาตรการสำคัญในการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ ความผิดฐานสื่อสารข้อมูลเท็จ ความผิดฐานสร้างหรือพัฒนาบอท (bot) เพื่อสื่อสารหรือสนับสนุนการสื่อสารข้อมูลเท็จ ความผิดฐานให้บริการในการสื่อสารข้อมูลเท็จ และมาตรการในการแก้ไขข้อมูลเท็จและระงับการสื่อสารข้อมูลเท็จ ตลอดจนกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ และโทษแก่ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ไว้เป็นการเฉพาะ นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังได้กำหนดอัตราโทษปรับสำหรับผู้กระทำความผิดฐานสื่อสารข้อมูลเท็จ ความผิดฐานสร้างหรือพัฒนาบอทเพื่อสื่อสารหรือสนับสนุนการสื่อสารข้อมูลเท็จ และความผิดฐานให้บริการในการสื่อสารข้อมูลเท็จ เป็นจำนวนเงินสูงสุดถึง 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือประมาณ 23,000,000 บาท

บทความนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ของราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐสิงคโปร์ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลข่าวลวงของราชอาณาจักรไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

แนวคิดในการกำกับดูแลข่าวลวงโดยกฎหมาย

การกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับแนวคิดหลายแนวคิดที่สำคัญ ซึ่ง

ประเทศต่าง ๆ จำต้องคำนึงถึงในการออกแบบมาตรการในการจัดการกับปัญหาข่าวลวงในประเทศของตน แนวคิดดังกล่าว ได้แก่ แนวคิดเรื่องเสรีภาพในการแสดงออก แนวคิดเรื่องการทำกักตุนแลด้านจริยธรรมของสื่อมวลชน แนวคิดการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ และแนวคิดการทำกักตุนแลข่าวลวงโดยกฎหมาย อย่างไรก็ตามแนวคิดความนี้จะมุ่งเน้นเฉพาะแนวคิดการทำกักตุนแลข่าวลวงโดยกฎหมายเท่านั้น

แนวคิดการทำกักตุนแลข่าวลวงโดยกฎหมายในประเทศต่าง ๆ มีทั้งโดยการปรับใช้กฎหมายที่มีอยู่เดิมเพื่อจัดการปัญหาข่าวลวง เช่น ราชอาณาจักรเดนมาร์ก เครือรัฐออสเตรเลีย สหพันธรัฐแคนาดา สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการเผยแพร่ข่าวลวง หรือข้อมูลเท็จในประเทศเหล่านี้ อาจจะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทและการแสดงความเกลียดชังตามประมวลกฎหมายอาญารวมถึงอาจเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ หากว่าข้อมูลที่ได้เผยแพร่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐหรือความสงบสุขของประชาชน ในขณะที่บางประเทศมีการตรากฎหมายเฉพาะ (sui generis) เพื่อกำกับดูแลปัญหาข่าวลวงเป็นการทั่วไป เช่น สาธารณรัฐสิงคโปร์ นอกจากนี้ ในบางประเทศมีการตรากฎหมายเฉพาะเพื่อกำกับดูแลการเผยแพร่ข่าวลวงในช่วงเวลาการเลือกตั้ง เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งมาตรการทางกฎหมายเหล่านี้จะกำหนดหลักเกณฑ์และความรับผิดชอบเกี่ยวกับข่าวลวงไว้โดยกำหนดให้ผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าวจะต้องรับผิดชอบทางอาญาหรือทางแพ่ง รวมถึงอาจมีโทษทางปกครอง

มาตรการทางด้านกฎหมายในการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ของราชอาณาจักรไทย

ปัจจุบัน ราชอาณาจักรไทยไม่ได้มีกฎหมายเฉพาะในการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้น จึงต้องนำบทบัญญัติของกฎหมายไทยที่มีอยู่ในขณะนี้มาบังคับใช้หรือกำกับดูแลข่าวลวง ซึ่งกฎหมายไทยฉบับหลักที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายอื่นที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ อีก เช่น พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548

ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในบทความนี้ จะมุ่งเน้นในการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักเพื่อเปรียบเทียบกับ POFMA ของสาธารณรัฐสิงคโปร์เท่านั้น

1. การนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นข่าวลวงตามมาตรา 14 (2)

การนำข่าวลวงเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ หรือการเผยแพร่หรือส่งต่อข่าวลวงบนอินเทอร์เน็ตนั้น เมื่อพิจารณาแล้วส่วนใหญ่การกระทำดังกล่าวจะตรงกับฐานความผิดตามมาตรา 14 (2) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มากที่สุด โดยมาตรา 14 (2) มีองค์ประกอบความผิดดังนี้

1) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์

การ “นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์” ตามมาตรา 14 หมายถึง “การอัปโหลด (upload)” หรือการถ่ายโอนข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์จากระบบคอมพิวเตอร์หนึ่งหรือคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่ง ไปยังระบบคอมพิวเตอร์อีกระบบหรือคอมพิวเตอร์อีกเครื่องหนึ่ง ซึ่งการอัปโหลดเป็นการใช้ในการถ่ายโอนข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์จากคอมพิวเตอร์ในเครือข่ายไปไว้ในแม่ข่าย ซึ่งการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามมาตรา 14 (2) มักจะเป็นการอัปโหลดข้อมูลคอมพิวเตอร์จากเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แล้วเผยแพร่หรือส่งต่อให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือประชาชนทั่วไป

2) ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ

คำว่า “ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ” หมายถึง ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงหรือทำให้ผิดไปจากความจริง ตัวอย่างเช่น ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ระบุว่าสถานการณ์ไวรัสโควิด-19 ในราชอาณาจักรไทยรุนแรงจนควบคุมไม่ได้ แต่ความจริงแล้ว สถานการณ์ไวรัสโควิด-19 ในราชอาณาจักรไทยไม่ได้มีความรุนแรงและยังอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ เป็นต้น

3) โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ไม่ได้ให้คำนิยามคำว่า “ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ” “ความปลอดภัยสาธารณะ” “ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ”

และ “โครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ” ไว้ โดยเฉพาะ จึงต้องอาศัยการแปลความตามความเข้าใจทั่วไป

ก. คำว่า “ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ” หรือ “national security” มีความหมายรวมถึงความมั่นคงปลอดภัยของประเทศในทุก ๆ ด้าน ยกเว้นความมั่นคงปลอดภัยของประเทศด้านเศรษฐกิจซึ่งมาตรา 14 (2) นี้ได้แยกออกมาเฉพาะ

ข. คำว่า “ความปลอดภัยสาธารณะ” หรือ “public safety” มีความหมายรวมถึงความปลอดภัยต่อสาธารณะในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านชีวิต ร่างกาย สิทธิ เสรีภาพ อนามัย ทรัพย์สิน

ค. คำว่า “ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ” หรือ “national economic safety” เป็นความมั่นคงเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ตัวอย่างเช่น การนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์เกี่ยวกับข่าวอันเป็นเท็จ ซึ่งกระทบกับราคาซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์

ง. คำว่า “โครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ” ตัวอย่างเช่น การนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ เกี่ยวกับการจลาจลจลาจลไฟหรือสนามบิน ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ อันกระทบต่อการเดินทางของผู้โดยสารและขนส่งสินค้า

ส่วน คำว่า “ตื่นตระหนก” น่าจะหมายถึง การแสดงอาการผิดปกติเพราะหวาดผวา สะดุ้ง หรือตกใจมาจากคำว่า “ตื่น” ซึ่งหมายถึง พื้นจากหลับ หรือแสดงอาการผิดปกติเพราะตกใจ ดีใจ หรือแปลกใจและคำว่า “ตระหนก” ซึ่งหมายถึง หวาด ผวา สะดุ้ง ตกใจ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554)

4) โดยเจตนา

ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนา นำข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ โดยผู้กระทำความผิดต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงในองค์ประกอบความผิดว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นเป็นเท็จ หากผู้กระทำไม่รู้ว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าวเป็นเท็จ ถือว่าผู้กระทำไม่มีเจตนา ผู้กระทำก็อาจไม่มีความผิดตามมาตรา 14 (2) นี้ (สารวัตร ปิตยาศักดิ์, 2561)

2. การเผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นข่าวลวงโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นความผิดตามมาตรา 14 (2)

ในกรณีที่ผู้กระทำไม่ได้เป็นผู้นำข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นข่าวลวงเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ อันเป็นอาจเป็นความผิดตามมาตรา 14 (2) แต่ผู้กระทำได้เผยแพร่หรือส่งต่อข่าวลวงบนอินเทอร์เน็ต ผู้กระทำอาจมีความผิดตามมาตรา 14 (5) ของพระราชบัญญัติว่า

ด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 โดยองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 14 (5) ที่เกี่ยวข้องกับ การเผยแพร่หรือส่งต่อข่าวลวงบนอินเทอร์เน็ต มีดังนี้ 1. เผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์ 2. โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลเท็จซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา 14 (2) และ 3. โดยเจตนา (สรารุช ปิตียาศักดิ์, 2561)

3. ความรับผิดชอบของผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์

โดยปกติ ผู้นำข่าวลวงเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์หรือเผยแพร่หรือส่งต่อข่าวลวงบนอินเทอร์เน็ตมักกระทำบนเว็บไซต์สาธารณะต่าง ๆ หรือผ่านสื่อสังคมออนไลน์ยอดนิยมจากต่างประเทศ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) เป็นต้น ในกรณีนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 15 เอาผิดกับผู้ให้บริการที่อยู่แล้ว ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งอยู่ในความควบคุมของตน เป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดตามมาตรา 14 แล้ว ยังให้ความร่วมมือ ยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจให้ข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าวอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ของตน อย่างไรก็ตาม ผู้ให้บริการคอมพิวเตอร์ใดที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 14 ในลักษณะที่มีการร่วมแรงร่วมใจกัน ไม่ว่าจะเป็นการกระทำในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตนหรือผู้อื่น ก็อาจต้องรับผิดชอบหลักเรื่องตัวการตามมาตรา 83 แห่งประมวลกฎหมายอาญาก็ได้ (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2559)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติหลักยกเว้นโทษให้แก่ผู้ให้บริการที่ได้ปฏิบัติตามประกาศกำหนดขั้นตอนการแจ้งเตือน การระงับการทำให้แพร่หลายของข้อมูลคอมพิวเตอร์ และการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ ตามประกาศกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เรื่องขั้นตอนการแจ้งเตือน การระงับการทำให้แพร่หลายของข้อมูลคอมพิวเตอร์ และการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์ออกจากระบบคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 เพื่อจูงใจผู้ให้บริการในการให้ความร่วมมือกับรัฐในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว และเป็น การสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ให้บริการในการประกอบกิจการด้วย (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2559)

4. คำร้องขอให้ศาลสั่งให้ระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม อาจยื่นคำร้องพร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้มีการสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นข่าวลวงซึ่งเป็นข้อมูลที่ต้องห้ามตามมาตรา 14 (2) ออกจากระบบคอมพิวเตอร์ได้ เมื่อศาลมีคำสั่งให้ระงับการเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นข่าวลวงตามคำร้องขอของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว กฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจทำการระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นข่าวลวงนั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์เอง หรือพนักงานเจ้าหน้าที่อาจสั่งให้ผู้ให้บริการซึ่งได้แก่ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นข่าวลวงนั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ก็ได้ (สรารุช ปิตียาศักดิ์, 2561)

มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์

สาธารณรัฐสิงคโปร์มีนโยบายชัดเจนในการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 รัฐสภาสิงคโปร์ได้ตรา “รัฐบัญญัติป้องกันความเท็จและการบิดเบือนออนไลน์ ค.ศ. 2019 (The Protection from Online Falsehoods and Manipulation Act 2019 หรือ POFMA)” ขึ้น เพื่อกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยมาตรา 5 ของ POFMA กำหนดวัตถุประสงค์ของกฎหมายไว้ 4 ประการคือ

- 1) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการสื่อสารข้อมูลเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์และเพื่อให้สามารถใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อลดผลกระทบของการสื่อสารข้อมูลเท็จดังกล่าว
- 2) เพื่อปราบปรามการสนับสนุนทางการเงิน การส่งเสริมและการสนับสนุนอื่น ๆ สำหรับตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูล (online location) เช่น เว็บไซต์ เว็บเพจ ห้องสนทนาหรือแสดงความคิดเห็น หรือสิ่งอื่นใดที่จัดเก็บไว้ (host) ไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ที่ทำการสื่อสารข้อมูลเท็จนั้นซ้ำ ๆ ในสาธารณรัฐสิงคโปร์
- 3) เพื่อสนับสนุนมาตรการในการตรวจจับควบคุมและป้องกันพฤติกรรมที่ไม่น่าเชื่อถือและการใช้

บัญชีออนไลน์ (มาตรา 2 ของ POFMA บัญญัติว่า “บัญชีออนไลน์” หมายถึงบัญชีที่สร้างขึ้นโดยผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) สำหรับบริการให้บริการสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต และบอท (มาตรา 2 ของ POFMA บัญญัติว่า “บอท (bot)” เป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์สร้างขึ้นหรือพัฒนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำงานโดยอัตโนมัติในทางที่ผิด) และ

4) เพื่อสนับสนุนมาตรการส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทางการเมือง

POFMA ได้กำหนดมาตรการทางด้านกฎหมายต่อผู้สื่อสารข้อมูลเท็จ และมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ไว้ดังนี้

1. ความผิดฐานสื่อสารข้อมูลเท็จ

POFMA มาตรา 7 (1) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใด ๆ ในหรือนอกสาธารณรัฐสิงคโปร์ เพื่อการสื่อสารข้อมูลต่อไปในสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยรู้อยู่แล้วหรือควรรู้ว่าเป็นข้อมูลเท็จ และการสื่อสารข้อมูลดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อในข้อใดข้อหนึ่งดังนี้

a. เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของสาธารณรัฐสิงคโปร์หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสาธารณรัฐสิงคโปร์

b. เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบสุขของประชาชน หรือการเงินการคลังสาธารณะ

c. เป็นอันตรายต่อความสัมพันธ์อันดีของสาธารณรัฐสิงคโปร์กับประเทศอื่น ๆ

d. มีผลกระทบต่อ การเลือกตั้ง ประธานาธิบดี การเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกรัฐสภา การเลือกตั้งซ่อมสมาชิกรัฐสภา หรือการลงประชามติ

e. เป็นการปลุกระดมความรู้สึกเป็นปรปักษ์ ความเกลียดชัง หรือความเคียดแค้นระหว่างกลุ่มบุคคลต่าง ๆ

f. ทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงานของรัฐบาล องค์การของรัฐ คณะกรรมการตามกฎหมาย หรือส่วนหนึ่งของรัฐบาล องค์การของรัฐหรือคณะกรรมการตามกฎหมาย

ผู้กระทำผิดตามมาตรา 7 (1) ของ POFMA ข้างต้น ในกรณีของบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีของนิติบุคคล เช่น ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ที่ดำเนินการโดยบริษัท เทคโนโลยีต่าง ๆ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (POFMA, section 7 (2))

หากการกระทำการผิดตามมาตรา 7 (1) ข้างต้น ได้กระทำโดยบัญชีออนไลน์ปลอม (Fake account) หรือบอท (bot) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มหรือเร่งความเร็วของการสื่อสารข้อมูลเท็จนั้น ผู้กระทำในกรณีของบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์

2. ความผิดฐานสร้างหรือพัฒนาบอทเพื่อสื่อสารหรือสนับสนุนการสื่อสารข้อมูลเท็จ

POFMA มาตรา 8 (1) กำหนดห้ามมิให้บุคคลใด ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกสาธารณรัฐสิงคโปร์ สร้างหรือพัฒนาบอท เพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

a. สื่อสารโดยบอทซึ่งข้อมูลเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์

b. สนับสนุนให้บุคคลอื่นสื่อสารโดยบอทซึ่งข้อมูลเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์

ผู้กระทำผิดตามมาตรา 8 (1) ของ POFMA ข้างต้น ในกรณีของบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 30,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีของนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (POFMA, section 8 (2))

หากการสื่อสารข้อมูลเท็จตามมาตรา 8 (1) ข้างต้น อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ (POFMA, section 8 (3)) ในกรณีของบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 60,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 6 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีของนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (POFMA, section 8 (3))

a. เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของสาธารณรัฐสิงคโปร์หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสาธารณรัฐสิงคโปร์

b. เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบสุขของประชาชน หรือการเงินการคลังสาธารณะ

c. เป็นอันตรายต่อความสัมพันธ์อันดีของสาธารณรัฐสิงคโปร์กับประเทศอื่น ๆ

d. มีผลกระทบต่อ การเลือกตั้ง ประธานาธิบดี การเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกรัฐสภา การเลือกตั้งซ่อมสมาชิกรัฐสภา หรือการลงประชามติ

e. เป็นการปลุกระดมความรู้สึกเป็นปรปักษ์ ความเกลียดชัง หรือความเคียดแค้นระหว่างกลุ่มบุคคลต่าง ๆ

f. ทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงานของรัฐบาล องค์การของรัฐ คณะกรรมการตามกฎหมาย หรือส่วนหนึ่งของรัฐบาล องค์การของรัฐหรือคณะกรรมการตามกฎหมาย

3. ความผิดฐานให้บริการในการสื่อสารข้อมูลเท็จ

POFMA มาตรา 9 (1) กำหนดว่า ผู้ใดไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกสาธารณรัฐสิงคโปร์ ชักชวน รับ หรือยอมรับเงินหรือประโยชน์อื่นใดอันเป็นการจูงใจหรือเป็นรางวัลสำหรับการให้บริการใด ๆ โดยรู้อยู่แล้วว่าการให้บริการนั้นเป็นการสื่อสารหรือจะเป็นการสื่อสารข้อมูลเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ในกรณีของบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 30,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีของนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (POFMA, section 9 (2))

หากการสื่อสารข้อมูลเท็จตามมาตรา 9 (1) ข้างต้น อาจก่อให้เกิดผลกระทบข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ (POFMA, section 9 (3)) ในกรณีของบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 60,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 6 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีของนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (POFMA, section 9 (2))

a. เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของสาธารณรัฐสิงคโปร์หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสาธารณรัฐสิงคโปร์

b. เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบสุขของประชาชน หรือการเงินการคลังสาธารณะ

c. เป็นอันตรายต่อความสัมพันธ์อันดีของสาธารณรัฐสิงคโปร์กับประเทศอื่น ๆ

d. มีผลกระทบต่อ การเลือกตั้ง ประธานาธิบดี การเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกรัฐสภา การเลือกตั้งซ่อมสมาชิกรัฐสภา หรือการลงประชามติ

e. เป็นการปลุกระดมความรู้สึกเป็นปรปักษ์ ความเกลียดชัง หรือความเคียดแค้นระหว่างกลุ่มบุคคลต่าง ๆ

f. ทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หรือการทำงานของรัฐบาล องค์การของรัฐ คณะกรรมการตามกฎหมาย หรือส่วนหนึ่งของรัฐบาล องค์การของรัฐหรือคณะกรรมการตามกฎหมาย

4. คำสั่งสำหรับผู้สื่อสารหรือกำลังสื่อสารข้อมูลเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์

POFMA มาตรา 10 (1) กำหนดให้อำนาจรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสั่งการให้หน่วยงานที่มีอำนาจออกคำสั่งที่เกี่ยวกับข้อมูลเท็จในหมวด 3 หากกรณีต้องตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

a. ได้มีการสื่อสารหรือกำลังสื่อสารข้อมูลเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์

b. รัฐมนตรีมีความเห็นควรให้มีการออกคำสั่งในหมวด 3 เพื่อประโยชน์สาธารณะ

ในการนี้ รัฐมนตรียังคงมีอำนาจสั่งการให้หน่วยงานที่มีอำนาจออกคำสั่งในหมวด 3 ได้แม้ว่าจะได้มีการเปลี่ยนแปลงการสื่อสารหรือหยุดการสื่อสารข้อมูลเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์แล้ว (POFMA, section 10 (2))

1) คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จ

POFMA มาตรา 11 (1) กำหนดว่า คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จ (Correction Direction) หมายถึง คำสั่งที่ออกมาเพื่อสั่งให้บุคคลที่สื่อสารข้อมูลเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ให้ดำเนินการสื่อสารข้อมูลในสาธารณรัฐสิงคโปร์ไปยังบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ระบุไว้ (หากมี) ในรูปแบบและวิธีการที่กำหนด ตลอดจนในเวลาที่กำหนด โดยทำประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (correction notice) ระบุรายละเอียดข้อใดข้อหนึ่งหรือทั้งสองข้อดังนี้

a. ข้อมูลที่ระบุถึงข้อมูลเท็จนั้นเป็นความจริง หรือระบุถึงรายละเอียดเฉพาะในข้อมูลเท็จนั้น

b. ข้อมูลจริง หรือการอ้างอิงถึงที่ตั้งซึ่งสามารถสืบค้นข้อมูลจริงนั้น หรือทั้งข้อมูลจริงและการอ้างอิงดังกล่าว

คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จ (Correction Direction) อาจกำหนดให้บุคคลผู้ได้รับคำสั่งให้สื่อสารข้อมูลในสาธารณรัฐสิงคโปร์ แจ้งประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (correction notice) ไว้ในตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูล (online location) ที่ระบุไว้ด้วยก็ได้ (POFMA, section 11 (2))

คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จ (Correction Direction) อาจกำหนดให้บุคคลผู้ได้รับคำสั่งกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างดังต่อไปนี้ (POFMA, section 11 (3))

a. ติดประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (correction notice) ไว้ใกล้กันกับข้อมูลดังต่อไปนี้ที่มีการสื่อสารกันในสาธารณรัฐสิงคโปร์

(1) ข้อมูลเท็จ

(2) ข้อมูลที่มีความคล้ายกันอย่างมาก

b. ลงพิมพ์ประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ

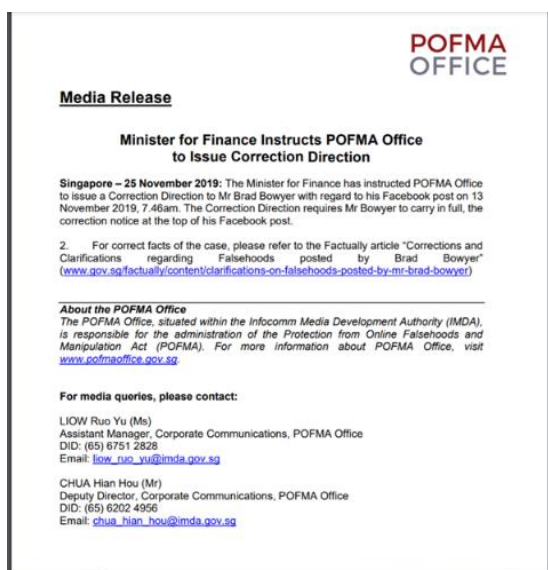
(correction notice) ในรูปแบบที่กำหนดในหนังสือพิมพ์ที่ระบุไว้หรือสิ่งพิมพ์อื่นในสาธารณรัฐสิงคโปร์

อ.หนึ่ง คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จ (Correction Direction) อาจออกให้แก่บุคคลผู้สื่อสารข้อมูลเท็จแม้ว่าบุคคลนั้นอาจไม่ทราบหรือไม่อาจทราบว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นความเท็จก็ได้ (POFMA, section 11 (4))

กรณีศึกษาที่ 1

ข้อเท็จจริงในกรณีนี้ คือ นาย Brad Bowyer ได้โพสต์ข้อความว่ารัฐบาลสิงคโปร์มีส่วนร่วมในการตัดสินใจลงทุนของเทมาเส็ก (Temasek) และ GIC บน Facebook โดยกล่าวเป็นนัยว่ารัฐบาลสิงคโปร์ควบคุมการตัดสินใจทางการค้าของ Temasek และ GIC ซึ่งรัฐบาลสิงคโปร์ชี้แจงว่าเป็นข้อมูลเท็จและข้อมูลที่ทำให้เข้าใจผิด CNA. (2022). เพราะรัฐบาลสิงคโปร์ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุนของเทมาเส็กและ GIC บริษัทใดที่พวกเขาลงทุนหรือขายออกไปถือเป็นความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รัฐบาลสิงคโปร์ก็ไม่แทรกแซงการตัดสินใจทางการค้าของบริษัทเทมาเส็กและบริษัทในเครือของ GIC (Singapore Government Agency Website, 2021) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงมีบัญชาให้สำนักงาน POFMA มีคำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จ (Correction Direction) แก่ นาย Brad Bowyer ให้ติด “ประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (correction notice)” ไว้ส่วนบนของโพสต์ดังกล่าว

คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จ (Correction Direction)

POFMA Office's website. (2021).

ประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (Correction Notice)

CNA. (2022).

2) คำสั่งให้หยุดสื่อสารข้อมูลเท็จ

คำสั่งให้หยุดการสื่อสารข้อมูลเท็จ (Stop Communication Direction) เป็นคำสั่งที่สั่งให้บุคคลผู้ซึ่งสื่อสารข้อมูลเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์หยุดการสื่อสารข้อมูลดังกล่าวในสาธารณรัฐสิงคโปร์ภายในระยะเวลาที่กำหนด (POFMA, section 12 (1))

คำสั่งให้หยุดการสื่อสารข้อมูลเท็จ (Stop Communication Direction) อาจกำหนดให้บุคคลซึ่งได้รับคำสั่งให้หยุดการสื่อสารข้อมูลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับข้อมูลเท็จก็ได้ (POFMA, section 12 (2)) นอกจากนี้ คำสั่งให้หยุดการสื่อสารข้อมูลเท็จอาจกำหนดให้บุคคลซึ่งได้รับคำสั่งกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างดังต่อไปนี้ก็ได้ (POFMA, section 12 (3))

a. แจ้งประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (correction notice) ไปยังบุคคลที่ระบุหรือกลุ่มบุคคลที่กำหนด ในรูปแบบและวิธีการที่กำหนด ตลอดจนภายในระยะเวลาที่กำหนด

b. ลงพิมพ์ประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (correction notice) ในหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์อื่นตามที่ระบุในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ในรูปแบบที่กำหนด

นอกจากนี้ คำสั่งให้หยุดการสื่อสารข้อมูลเท็จ อาจออกให้แก่บุคคลผู้สื่อสารข้อมูลเท็จ แม้ว่าบุคคลนั้นอาจไม่ทราบหรือไม่อาจทราบว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นความเท็จ (POFMA, section 12 (4))

เมื่อได้มีการออกคำสั่งให้หยุดการสื่อสารข้อมูลเท็จ หน่วยงานที่มีอำนาจต้องลงพิมพ์ประกาศคำสั่งดังกล่าวในรัฐกิจจานุเบกษา (Gazette) ในทันที (POFMA, section 12 (5)) การไม่ได้ลงพิมพ์คำสั่งให้หยุดการสื่อสารข้อมูลเท็จ (Stop Communication Direction) ในรัฐกิจจานุเบกษา ไม่ทำให้คำสั่งดังกล่าวสูญเสียไป (POFMA, section 12 (6))

3) ความรับผิดชอบในการฝ่าฝืนคำสั่งของหน่วยงานที่มีอำนาจ

บุคคลผู้ได้รับคำสั่งของหน่วยงานที่มีอำนาจตามที่ระบุไว้ในหมวด 3 ของ POFMA ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นไม่ว่าในหรือนอกสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยปราศจากเหตุผลอันควร ในกรณีของบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีของนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (POFMA, section 15 (1))

กรณีไม่ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งข้างต้น หากการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร หลักนิติธรรม สัญญา หรือหลักปฏิบัติทางวิชาชีพของผู้ได้รับคำสั่งนั้น (POFMA, section 15 (2) (a)) หรือผู้ได้รับคำสั่งได้มีการยื่นคำร้องขอให้เปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกคำสั่งดังกล่าว หรือได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งนั้นต่อศาลสูงแล้ว (POFMA, section 15 (2) (b))

บุคคลผู้ได้รับคำสั่งของหน่วยงานที่มีอำนาจรวมถึงพนักงาน ลูกจ้าง หรือตัวแทนของหน่วยงานดังกล่าว ไม่ต้องรับผิดชอบหรือทางอาญาต่อการกระทำการหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ หากการกระทำการหรืองดเว้นกระทำการนั้นได้กระทำการด้วยความระมัดระวังตามควรและโดยสุจริต ตลอดจนด้วยวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติตามหรือให้เกิดผลตามคำสั่งในหมวด 3 นี้ (POFMA, section 15 (3))

4) คำสั่งระงับการเข้าถึง

ในกรณีที่ผู้ได้รับคำสั่งในหมวด 3 ฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าว และยังสื่อสารข้อมูลเท็จนั้นในสาธารณรัฐสิงคโปร์ผ่านทางตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูล (online location) เมื่อรัฐมนตรีเห็นว่าผู้ใช้บริการในสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ใช้หรือกำลังใช้บริการของผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (internet access service provider: IASP) รายใดรายหนึ่ง เพื่อเข้าถึงตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูล (online location) ดังกล่าว (POFMA, section 16 (1)) รัฐมนตรีอาจสั่งการให้องค์กรพัฒนาและกำกับดูแลสื่อ (Infocomm Media Development Authority: IMDA) ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ มีคำสั่งให้ผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (IASP) รายนั้น ใช้มาตรการที่เหมาะสมในการระงับการเข้าถึงข้อมูลเท็จโดยผู้ใช้บริการในสาธารณรัฐสิงคโปร์ผ่านทางตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูล (online location) นั้นได้ ในการนี้ องค์กรพัฒนาและกำกับดูแลสื่อ (IMDA) จะต้องมีคำสั่งระงับการเข้าถึง (Access blocking order) ไปยังผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (IASP) (POFMA, section 16 (2)) นั้น

ผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (IASP) ที่ไม่

ปฏิบัติตามคำสั่งระงับการเข้าถึง (Access blocking order) ขององค์กรพัฒนาและกำกับดูแลสื่อ (IMDA) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ต่อวันจนกว่าจะได้ปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ปรับรวมกันไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (POFMA, section 16 (3)) หนึ่ง ผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต รวมทั้งพนักงาน ลูกจ้าง หรือตัวแทนของผู้ให้บริการดังกล่าว ไม่ต้องรับผิดชอบหรือทางอาญาต่อการกระทำการหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ หากการกระทำการหรืองดเว้นกระทำการนั้นได้กระทำการด้วยความระมัดระวังตามควรและโดยสุจริต ตลอดจนด้วยวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติตามหรือให้เกิดผลตามคำสั่งระงับการเข้าถึง (POFMA, section 16 (4))

5. คำสั่งสำหรับผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ตและผู้ให้บริการสื่อสารมวลชน

หมวด 4 ของ POFMA กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะ โดยบัญญัติเป็นคำสั่ง (Directions) ได้แก่ คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จโดยระบุเป้าหมาย คำสั่งปิดการใช้งาน และคำสั่งทั่วไปให้แก่แก้ไขข้อมูลเท็จให้ถูกต้อง สำหรับผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) และผู้ให้บริการสื่อสารมวลชน (providers of mass media services) เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) กูเกิล (Google) ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นต้น

1) หลักเกณฑ์การออกคำสั่ง

POFMA มาตรา 20 (1) กำหนดให้รัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งมีอำนาจสั่งการให้หน่วยงานที่มีอำนาจออกคำสั่งในหมวด 4 (ได้แก่ คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จโดยระบุเป้าหมาย คำสั่งปิดการใช้งาน และคำสั่งทั่วไปให้แก่แก้ไขข้อมูลเท็จให้ถูกต้อง) หากกรณีต้องตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้ (POFMA, section 20 (1))

a. ได้มีการสื่อสารหรือกำลังสื่อสารเนื้อหาที่มีหรือประกอบด้วยข้อมูลเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์

b. รัฐมนตรีมีความเห็นควรให้มีการออกคำสั่งในหมวด 4 เพื่อประโยชน์สาธารณะ

ในการนี้ รัฐมนตรียังคงมีอำนาจสั่งการให้หน่วยงานที่มีอำนาจออกคำสั่งในหมวด 4 ที่เกี่ยวกับเนื้อหาอันเป็นเท็จนั้นได้แม้ว่าจะได้มีการเปลี่ยนแปลงการสื่อสารหรือหยุดการสื่อสารเนื้อหาอันเป็นเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์แล้ว (POFMA, section 20 (2))

2) คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จโดยระบุเป้าหมาย

คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จโดยระบุเป้าหมาย (Targeted Correction Direction) เป็นคำสั่งที่ออกเพื่อสั่งให้ผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) ที่ให้บริการสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (เช่น ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์) ซึ่งมีการสื่อสารหรือกำลังสื่อสารเนื้อหาอันเป็นเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์ และผู้ใช้บริการทุกคนในสาธารณรัฐสิงคโปร์สามารถเข้าถึงเนื้อหาอันเป็นเท็จนั้นได้ แจ้ง “ประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (correction notice)” ซึ่งระบุข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งหรือทั้งสองข้อมูลดังต่อไปนี้ (POFMA, section 21 (1))

a. ข้อมูลที่ระบุถึงข้อมูลเท็จนั้นเป็นความเท็จ หรือเนื้อหาที่มีหรือประกอบด้วยข้อมูลเท็จดังกล่าว

b. ข้อมูลจริง หรือการอ้างอิงถึงที่ตั้งซึ่งสามารถสืบค้นข้อมูลจริงนั้น หรือทั้งข้อมูลจริงและการอ้างอิงดังกล่าว

ในกรณีที่ผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) ข้างต้นเป็นผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ตที่กำหนด (prescribed internet intermediary) คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จโดยระบุเป้าหมาย (Targeted Correction Direction) อาจเพิ่มข้อกำหนดข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อดังต่อไปนี้ให้ผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) ปฏิบัติตามก็ได้ (POFMA, section 21 (2))

a. แจ้ง “ประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (correction notice)” ให้แก่ผู้ใช้บริการทุกคนในสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่สามารถเข้าถึงเนื้อหาที่มีหรือประกอบด้วยข้อมูลเท็จ ด้วยวิธีของ “การให้บริการสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary service)” ภายในระยะเวลาที่กำหนด

b. แจ้ง “ประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (correction notice)” ให้แก่ผู้ใช้บริการทุกคนในสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่ได้เข้าถึงเนื้อหาที่มีหรือประกอบด้วยข้อมูลเท็จหรือสำเนาเนื้อหาดังกล่าว ด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ภายในเวลาที่กำหนด

c. ในกรณีที่ผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) ได้รับแจ้งการเข้าถึงเนื้อหาอันเป็นเท็จโดยผู้ใช้งานในสาธารณรัฐสิงคโปร์ภายหลังเวลาที่ได้มีการออกคำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จโดยระบุเป้าหมาย (Targeted Correction Direction) และก่อนที่คำสั่งนั้นจะหมดอายุ ถูกเพิกถอน หรือถูกยกเลิก ให้แจ้ง “ประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (correction notice)” ให้แก่ผู้ใช้บริการที่ระบุไว้ใน

สาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยวิธีการของผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary)

กรณีศึกษาที่ 2

เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2564 กระทรวงมหาดไทยของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้ส่งจดหมายถึงบุคคล 9 คน และเพจเฟซบุ๊ก “Wake Up Singapore” โดยระบุถึงการโพสต์ข้อมูลเท็จซึ่งบิดเบือนคำกล่าวของ นาย K Shanmugam รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยของสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้กล่าวไว้ที่รัฐสภาเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ซึ่งโพสต์กล่าวหาว่า นาย Shanmugam กล่าวในรัฐสภาว่าสาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่มีหลักนิติธรรม (Rule of Law) ข้อกล่าวหาของบุคคลทั้งเก้าเป็นข้อมูลเท็จ ในรัฐสภา นาย Shanmugam ได้กล่าวยืนยันหลายครั้งถึงความสำคัญของหลักนิติธรรมสำหรับสาธารณรัฐสิงคโปร์ และความมุ่งมั่นและมั่นคงของรัฐบาลสิงคโปร์ที่มีต่อหลักนิติธรรม นาย Shanmugam กล่าวว่ามีบางประเทศที่หลักนิติธรรมเป็นเพียงแนวคิดสำหรับนักกฎหมาย แต่ไม่ได้รับปฏิบัติในโลกแห่งความเป็นจริง จึงทำให้สังคมของประเทศเหล่านั้นอยู่ในความทุกข์ยาก นาย Shanmugam จึงเห็นความสำคัญของการหลักนิติธรรมมาปฏิบัติอย่างแท้จริงในสาธารณรัฐสิงคโปร์ กระทรวงมหาดไทยของสาธารณรัฐสิงคโปร์จึงได้ออกหนังสือถึงบุคคลทั้งเก้าเพื่อให้แก้ไขข้อมูลอันเป็นเท็จและขอภัย ซึ่งแปดในเก้าคนดังกล่าวได้ชี้แจงและขอโทษสำหรับสิ่งที่ได้กระทำ มีเพียงนาย Jolovan Wham เท่านั้นที่ไม่ได้เผยแพร่คำชี้แจง กระทรวงมหาดไทยจึงได้ออก “คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จโดยระบุเป้าหมาย (Targeted Correction Direction)” ไปยังทวิตเตอร์ให้แจ้งเตือนผู้ใช้บริการที่เห็นทวิตของนาย Jolovan Wham (Singapore Government Agency Website, 2021) ดังนี้

คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จโดยระบุเป้าหมาย (Targeted Correction Direction)

POFMA Office's website. (2021).

ประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (Correction Notice)

Sulaiman Daud. (2021).

3) คำสั่งปิดการใช้งาน

คำสั่งปิดการใช้งาน (Disabling Direction) เป็นคำสั่งที่ออกเพื่อสั่งให้ผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) ปิดการเข้าถึงโดยผู้ให้บริการในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งเนื้อหาอันเป็นความเท็จ หรือเนื้อหาที่มีหรือประกอบด้วยข้อมูลเท็จที่ได้สื่อสารหรือกำลังสื่อสารอยู่ในการบริการสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ตดังกล่าว ภายในระยะเวลาที่กำหนด (POFMA, section 22 (1) และกฎข้อบังคับป้องกันความเท็จและการบิดเบือนออนไลน์ ค.ศ. 2019 (Protection from Online Falsehoods and Manipulation Regulations, section 3))

ในกรณีที่ผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) เป็นผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ตที่กำหนด (prescribed internet intermediary) คำสั่งปิดการใช้งาน (Disabling Direction) อาจกำหนดให้ผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) กระทำการ

อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างดังต่อไปนี้ (POFMA, section 22 (2))

a. ปิดการเข้าถึงข้อมูลเท็จที่มีสื่อสารโดยหรือผ่านผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) โดยผู้ให้บริการในสาธารณรัฐสิงคโปร์

b. แจ้งประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (correction notice) แก่ผู้ให้บริการที่ระบุไว้ในสาธารณรัฐสิงคโปร์

เมื่อมีการออกคำสั่งปิดการใช้งาน (Disabling Direction) ให้หน่วยงานที่มีอำนาจลงพิมพ์ประกาศคำสั่งปิดการใช้งาน (Disabling Direction) ในรัฐกิจจานุเบกษาทันที (POFMA, section 22 (3)) อย่างไรก็ตาม การไม่ลงพิมพ์ประกาศดังกล่าวไม่ทำให้คำสั่งไม่สมบูรณ์ (POFMA, section 22 (4))

4) คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จทั่วไป

คำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จทั่วไป (General Correction Direction) เป็นคำสั่งที่ออกมาเพื่อสั่งให้ผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ตที่กำหนด (prescribed internet intermediary) แจ้ง “ประกาศแก้ไขข้อมูลเท็จ (correction notice)” ไปยังผู้ให้บริการทุกคนซึ่งใช้บริการสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ตในสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยวิธีการของการให้บริการสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ตนั้นภายในเวลาที่กำหนด หรือแจ้งไปยังผู้ให้บริการที่ได้รับรู้ (POFMA, section 23 (1) (a) and section 23 (2) (a))

6. ประกาศตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูล

มาตรา 32 ถึงมาตรา 39 ในหมวด 5 ของ POFMA เป็นกรณีเกี่ยวกับ “ประกาศตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูล (Declaration of Online Locations)” รวมทั้งคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูลที่มีการประกาศ

ในกรณีที่มีการสื่อสารข้อมูลเท็จที่แตกต่างกัน ตั้งแต่สามครั้งจากตำแหน่งที่อยู่ข้อมูล (online location) เดียวกัน (เช่น เว็บไซต์เดียวกัน สื่อสังคมออนไลน์เดียวกัน) และข้อมูลเท็จไม่น้อยกว่าสามข้อมูลได้สื่อสารในสาธารณรัฐสิงคโปร์ภายในเวลา 6 เดือนก่อนที่ได้มีการออกประกาศตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูล (Declaration of Online Locations) เมื่อหน่วยงานที่มีอำนาจได้มีการออกคำสั่งตามหมวด 3 หรือหมวด 4 หรือทั้งสองหมวดกับกรณีดังกล่าวแล้ว POFMA มาตรา 32 กำหนดให้อำนาจรัฐมนตรีออกประกาศให้ตำแหน่งข้อมูลใดเป็นตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูลที่มีการประกาศ (Declared Online Locations) เช่น ประกาศว่าเว็บไซต์ใดหรือสื่อสังคม

ออนไลน์ใดเป็นตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูลซึ่งมีข้อมูลเท็จ (POFMA, section 32 (1)) โดยประกาศดังกล่าวต้องระบุ ยูอาร์แอล (Universal Resource Locator: URL) ชื่อ โดเมน (domain name) หรือตัวระบุอื่นของตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูลด้วย (POFMA, section 32 (3) (a)) และอาจกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ดำเนินการตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูลนั้น เช่น เว็บไซต์เตอร์ของเว็บไซต์หรือผู้ให้บริการสื่อสารคมนาคมออนไลน์ที่เป็นตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูลซึ่งมีข้อมูลเท็จ ไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกสาธารณรัฐสิงคโปร์ แจ้งประกาศแก่ผู้ใช้บริการที่เข้าถึงตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูลนั้นในสาธารณรัฐสิงคโปร์ (POFMA, section 32 (3) (f)) และหน่วยงานที่มีอำนาจต้องลงพิมพ์ประกาศดังกล่าวในรัฐกิจจานุเบกษา (Gazette) (POFMA, section 32 (4))

เจ้าของหรือผู้ดำเนินการตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูลที่มีการประกาศ (Declared Online Locations) รายใด ไม่ได้แจ้งประกาศดังกล่าวแก่ผู้ใช้บริการที่เข้าถึงตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูลตามกฎหมายในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ในกรณีของบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 40,000 ดอลลาร์สิงคโปร์หรือจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีของนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (POFMA, section 32 (6)) อย่างไรก็ตาม หากเจ้าของหรือผู้ดำเนินการดังกล่าวสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนไม่รู้ และไม่มีความผิดอันควรเชื่อว่าการประกาศเกี่ยวข้องกับตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูล (POFMA, section 32 (7))

2) คำสั่งระงับการเข้าถึง

รัฐมนตรีอาจสั่งการให้องค์กรพัฒนาและกำกับดูแลสื่อ (IMDA) ดำเนินการอย่างเหมาะสมในการระงับการเข้าถึงตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูลที่มีการประกาศ (declared online location) โดยบุคคลที่อยู่ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ในกรณีที่ (POFMA, sections 33 (1), section 33 (2), and section 33 (3))

a. มีการสื่อสารเนื้อหาที่ต้องเสียค่าบริการ (paid content) ในตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูลที่มีการประกาศ (declared online location) เช่น เว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการประกาศ ๗ ในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ภายหลังที่ได้มีประกาศตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูล (Declaration of Online Locations) มีผลใช้บังคับ และ

b. รัฐมนตรีเชื่อว่าหลังจากวันที่มีการใช้บังคับประกาศตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูล (Declaration of Online Locations) ยังคงมีผู้ใช้บริการได้ใช้หรือกำลังใช้บริการของผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เพื่อเข้าถึงตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูลที่มีการประกาศ

เมื่อองค์กรพัฒนาและกำกับดูแลสื่อ (IMDA) ได้รับข้อสั่งการจากรัฐมนตรี จะต้องออก “คำสั่งระงับการเข้าถึง (Access blocking order)” ไปยังผู้ให้บริการเข้าถึงทางอินเทอร์เน็ต (internet access service provider) ดำเนินการปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ที่มีการประกาศหรือตำแหน่งที่อยู่ข้อมูลที่มีการประกาศ (declared online location) ที่มีการสื่อสารข้อมูลเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์ (POFMA, section 33 (3))

การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งระงับการเข้าถึง (Access blocking order) ของผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ตหรือผู้ให้บริการฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ต่อวัน แต่ไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (POFMA, section 33 (4))

7. คำสั่งจำกัดบัญชีออนไลน์ปลอมหรือบอทที่สื่อสารข้อมูลเท็จ

หมวด 6 ของ POFMA กำหนดหลักการกำกับดูแลบัญชีออนไลน์ปลอมหรือบอทที่สื่อสารข้อมูลเท็จ โดยให้อำนาจรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งอาจออกคำสั่งจำกัดบัญชีออนไลน์ (Account Restriction Direction) เพื่อสั่งให้ผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) ปิดบัญชีออนไลน์ปลอมและบอทบนแพลตฟอร์มของตน

ในการพิจารณาว่าบัญชีออนไลน์ใดเป็นบัญชีออนไลน์ปลอมหรือเป็นบัญชีออนไลน์ที่ถูกควบคุมโดยบอท รัฐมนตรีจะต้องคำนึงถึงปัจจัยตามที่ระบุไว้ในมาตรา 40 (4) ของ POFMA ดังนี้

- ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศหรือเขตแดนที่ใช้ในการสร้างบัญชีออนไลน์ แตกต่างจากประเทศหรือเขตแดนที่เจ้าของบัญชีอ้างว่าเป็นถิ่นที่อยู่หรือไม่
- มีรูปแบบของกิจกรรมที่น่าสงสัยที่ดำเนินการโดยใช้บัญชีออนไลน์หรือไม่
- วันที่สร้างบัญชีออนไลน์ และ
- ปัจจัยอื่นใดที่รัฐมนตรีเห็นว่าเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ

เมื่อมีการออกคำสั่งจำกัดบัญชีออนไลน์ (Account Restriction Direction) แล้ว ผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) จะต้องป้องกันไม่ให้บัญชีออนไลน์ปลอมใช้บริการแพลตฟอร์มของตนเพื่อสื่อสารข้อมูลเท็จ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เจ้าของบัญชีออนไลน์ดังกล่าวสื่อสารกับผู้ให้บริการในสาธารณรัฐสิงคโปร์ (POFMA, section 40 (1))

คำสั่งจำกัดบัญชีออนไลน์ (Account Restriction Direction) อาจระงับเวลาการบังคับไว้ 3 เดือนหรือไม่ระบุ

เวลาก็ได้ (POFMA, section 40 (3)) นอกจากนี้ คำสั่งจำกัดบัญชีออนไลน์อาจสั่งให้ผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) ดำเนินการได้ทั้งในหรือนอกสาธารณรัฐสิงคโปร์ (POFMA, section 40 (6))

ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งจำกัดบัญชีออนไลน์ (Account Restriction Direction) ในกรณีของบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือโทษจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีของนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (POFMA, section 42 (1))

บทวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์กับราชอาณาจักรไทย

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น อาจวิเคราะห์ได้ว่ามาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์กับราชอาณาจักรไทยมีความแตกต่างกัน 7 ประการ ดังนี้

ประการแรก POFMA ของสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะ (sui generis) ที่ตราออกมาโดยมีวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลข่าวลวงบนอินเทอร์เน็ตเป็นการเฉพาะ จึงมีบทบัญญัติที่ครอบคลุมการกระทำต่าง ๆ เกี่ยวกับการสื่อสารข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ (ได้แก่ การสื่อสารข้อมูลเท็จ การสร้างหรือพัฒนาบอทเพื่อสื่อสารหรือสนับสนุนการสื่อสารข้อมูลเท็จ และการให้บริการในการสื่อสารข้อมูลเท็จ) และกำหนดมาตรการหรือคำสั่งในการแก้ไขข้อมูลเท็จและระงับการสื่อสารข้อมูลเท็จ ตลอดจนกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและโทษแก่ผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ไว้เป็นการเฉพาะ ในขณะที่ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายที่กำหนดฐานความผิดและบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มิได้มุ่งเน้นในการกำกับดูแลข่าวลวงเป็นการเฉพาะ การนำบทบัญญัติมาตรา 14 (2) มาตรา 14 (5) มาตรา 15 และมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้มาปรับใช้กับปัญหาข่าวลวงจึงอาจไม่ครอบคลุมบางฐานความผิด เช่น ความผิดฐานสร้างหรือพัฒนาบอทเพื่อสื่อสารหรือสนับสนุนการสื่อสารข้อมูลเท็จ ความผิดฐานให้บริการในการสื่อสารข้อมูลเท็จ เป็นต้น

ประการที่สอง POFMA กำหนดลักษณะแห่งการกระทำเป็น “การสื่อสาร (communicate)” ข้อมูลเท็จหรือข่าวลวงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือ MMS หรือ SMS ส่วนพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กำหนดลักษณะแห่งการกระทำเป็น “การนำเข้า เผยแพร่หรือส่งต่อ” ข้อมูลคอมพิวเตอร์ (ซึ่งรวมถึงข้อมูลเท็จและข้อมูลบิดเบือน ที่เรียกว่า “ข่าวลวง”) ในระบบคอมพิวเตอร์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งแม้จะใช้ถ้อยคำต่างกัน แต่ในทางเทคนิค มีความหมายคล้ายกัน คือการทำให้บุคคลตั้งแต่หนึ่งคนหนึ่งไปสามารถเข้าถึงข่าวลวงได้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ประการที่สาม POFMA กำหนดฐานความผิดสำหรับการสร้างหรือพัฒนาบอทเพื่อสื่อสารหรือสนับสนุนการสื่อสารข้อมูลเท็จ ในขณะที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ไม่มีการกำหนดฐานความผิดดังกล่าว

ประการที่สี่ POFMA กำหนดฐานความผิดสำหรับการให้บริการในการสื่อสารข้อมูลเท็จ โดยมาตรา 9 (1) ของ POFMA กำหนดให้ผู้ใดไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกสาธารณรัฐสิงคโปร์ ชักชวน รับ หรือยอมรับเงินหรือประโยชน์อื่นใดอันเป็นการจูงใจหรือเป็นรางวัลสำหรับการให้บริการใด ๆ โดยรู้อยู่แล้วว่าการให้บริการนั้นเป็นการสื่อสารหรือจะเป็นการสื่อสารข้อมูลเท็จในสาธารณรัฐสิงคโปร์ ต้องรับโทษตามกฎหมาย ในขณะที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ไม่มีการกำหนดฐานความผิดดังกล่าว

ประการที่ห้า POFMA กำหนดโทษปรับสำหรับผู้กระทำความผิดฐานสื่อสารข้อมูลเท็จ ความผิดฐานสร้างหรือพัฒนาบอทเพื่อสื่อสารหรือสนับสนุนการสื่อสารข้อมูลเท็จ และความผิดฐานให้บริการในการสื่อสารข้อมูลเท็จ เป็นจำนวนเงินสูงสุดถึง 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือประมาณ 23,000,000 บาท ในขณะที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 14 กำหนดโทษปรับสูงสุดไว้เพียง 100,000 บาท

ประการที่หก POFMA กำหนดให้อำนาจรัฐมนตรีอาจสั่งการให้หน่วยงานที่มีอำนาจ (Competent Authority) ออกคำสั่งให้แจ้งการแก้ไขข้อมูลเท็จ (Correction Direction) (POFMA, section 11) ในขณะที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ไม่มีการกำหนดให้อำนาจหน้าที่ดังกล่าวไว้

ประการสุดท้าย POFMA หมวด 4 กำหนดมาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลผู้ให้บริการสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นผู้ให้บริการในฐานะสื่อกลางทางอินเทอร์เน็ต (internet intermediary) เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) กูเกิล (Google) และทวิตเตอร์ (Twitter) ไว้เป็นการเฉพาะ

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ของราชอาณาจักรไทย

จากข้อมูลที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์มาข้างต้น จะเห็นได้ชัดว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ไม่ได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการกำกับดูแลข่าวลวงเป็นการเฉพาะ เนื้อหาในบทบัญญัติของกฎหมายนี้จึงขาดความชัดเจนบางประการในการกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้น ราชอาณาจักรไทยจึงควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อให้การกำกับดูแลข่าวลวงบนสื่อสังคมออนไลน์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ควรแก้ไขเพิ่มเติมพฤติการณ์ประกอบการกระทำความผิดเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดตามมาตรา 14 (2) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ให้มีความชัดเจน โดยอาจเทียบเคียงกับมาตรา 7 ของรัฐธรรมนูญที่ป้องกันความเท็จและการบิดเบือนออนไลน์ ค.ศ. 2019 ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวม (public interest) ในด้านประเทศชาติและประชาชนเป็นหลัก

ประการที่สอง ควรมีการเพิ่มฐานความผิดเกี่ยวกับการสร้างหรือพัฒนาบอทเพื่อสื่อสารหรือสนับสนุนการสื่อสารข่าวลวง ไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ประการที่สาม ควรมีการเพิ่มฐานความผิดเกี่ยวกับการให้บริการในการสื่อสารข่าวลวง ไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

ประการที่สุดท้าย ควรปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้บุคคลผู้เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ผู้เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลอันเป็นเท็จหรือสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งข้อมูลอันเป็นเท็จนั้นอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในการควบคุมของตน แจ้งประกาศคำสั่งให้แก้ไขข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ พร้อมทั้งแสดงข้อมูลอันเป็นจริงและที่อยู่ทางอิเล็กทรอนิกส์ของข้อมูลอันเป็นจริงนั้นตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด เพื่อเป็นการระงับการเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลอันเป็นเท็จ ทั้งเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่สาธารณชน ในขณะที่ยังไม่ได้ลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าว

Reference

- Bunpho, Boonyasit. (2020). Observations on legal liability for defamation: a case study of the offenses in social media. *Journal of Politics, Administration and Law*, 5 / (3), 183-211. Retrieved 2 February 2021, from <http://www.polsci-law.buu.ac.th/journal/document/5-3/6.pdf>
- CNA. (2022). POFMA Office directs Brad Bowyer to correct Facebook post in first use of 'Fake news' law. Retrieved 13 July 2021 from <https://www.channelnewsasia.com/watch/pofma-office-directs-brad-bowyer-correct-facebook-post-first-use-fake-news-law-video-1492141>
- Ethical Journalism Network. (2021). The EJN Definition of Fake News. Retrieved March 27, 2021 from <https://ethicaljournalismnetwork.org/tag/fake-news/page/2>
- Funke, Daniel and Flamini, Daniela. (2021). A guide to anti-misinformation actions around the world. Retrieved March 27, 2021 from <https://www.poynter.org/ifcn/anti-misinformation-actions/>
- Government of Thailand. (2019). Policy to tackle fake news published in social media. Retrieved 2 February 2021, from

- <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/32926>
- Itthayaporn, Natthanan. (2019). Effects of Fake News. Guidelines for the handling of media consumers. Retrieved 2 February 2021, from <https://www.isranews.org/isranews-article/78298-fake-78298.html>
- Kokkiatkun, Chalermchai and Danpaiboon, Thanyanontanat. (2018). Fake News: Problems and Challenges. NBTC Academic Journal. Retrieved February 2, 2021, from www.tci-thaijo.org
- Pitiyasak, Saravuth. (2018). Explanation of the 2007 and (2nd edition) Computer Crimes Act 2017 (2nd edition). Bangkok: Nititham Publishing House.
- Thai Government. (2020). DSI organized a workshop on fake news investigation coordinator network. Retrieved 2 February 2021, from <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/35181>
- Thaniwat, Chayaphon. (2020). Law Enforcement to Deal with Fake News. Retrieved February 2, 2021, from https://cdc.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/.ewt_dl_link.php?nid=2439
- Special Branch Bureau (2020). Get to know the 7 types of Fake News that you might see every day on Facebook with Twister. Search February 2, 2021, know the 7 types of Fake News that you might see every day on Facebook and Twister (sbpolice.go.th).
- Office of the NBTC (2564). "Fact Checking" new tools to promote media ethics Retrieved 2 February 2021, from <https://procheck.nbtc.go.th/articles/detail/79>. TK park, a learning park. (2018). Libraries in the age of fake news. Retrieved 2 February 2021, from https://www.tkpark.or.th/tha/articles_detail/359/ Library in the Age of Fake News.
- POFMA Office's website. (2021). Minister for Finance Instructs POFMA Office to Issue Correction Direction. Retrieved 13 July 2021 from <https://www.pofmaoffice.gov.sg/documents/media-releases/2019/Nov/POFMA%20Office%20Media%20Statement%2025%20Nov%202019.pdf>
- POFMA Office's website. (2021). Issuance of Correction Directions and Targeted Correction Direction Under the Protection from Online Falsehoods and Manipulation Act 2019 on Falsehoods Regarding Alleged Police Bulling. Retrieved 13 July 2021 from <https://www.pofmaoffice.gov.sg/documents/media-releases/2021/May/pofma-pr-moh-20May2021-01.pdf>
- Singapore Government Agency Website. (2021). Corrections and clarifications regarding falsehoods posted by Mr. Brad Bowyer - Misleading and false statements were made by Brad Bowyer on Temasek and GIC. Retrieved 13 July 2021 from <https://www.gov.sg/article/factually-clarifications-on-falsehoods-posted-by-mr-brad-bowyer>
- Singapore Government Agency Website. (2021) Clarifications Regarding Minister K SHANMUGAM'S Comments in Parliament on 4 October 2021 - False statements that Minister K Shanmugam suggested that the Rule of Law does not operate in Singapore have been circulated. Retrieved 13 January 2022 from <https://www.gov.sg/article/factually081021>
- Sulaiman Daud. (2021). POFMA Office directs Brad Bowyer to correct Facebook post in first use of 'Fake news' law. Jolovan Wham puts up correction notice on Twitter after POFMA order issued. Retrieved 13 July 2021 from

<https://mothership.sg/2021/10/jolovan-wham-pofma-shanmugam/>

Voice of America (2018). A new class of American high school students. Retrieved 2 February 2021, from

<https://www.voathai.com/a/learning-about-fake-news-in-us-high-school/4355051.html>